

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מה.

עין משפט נר מצוה

יא א ב טו"ט י"ד סי'
קס"ט סי' א'
יב ג מ"י פ"ה מהל'
מעשר שני ה' יד'
יג ד מ"י שם פ"ה ה'
ועי' ב"ש פ"ה דמנא'
משה נ'
יד ה מ"י פ"ה שם ה'
יד:

רבינו חננאל

על דינין מחלוקת דאמר
ר' יוחנן אסור ללוות
דינר בדרינר ומיסתברא
דינר דהב בדרינר של
זהב ואילבא דב"ש דסביר
דהבא פירא הוא והוא
ליה כספא כסאה ואסור.
ואילו עמדה ההלכה בכך
היינו מקשין וכו' ר' יוחנן
כב"ש אמרה לשמעתי
אלא כיון דנחית לא חשש
לה דרתינן הכי לא לעולם
על יוחנן דאמר פירות על
דינרין דברי הכל מחללין
אסר הלואה דינר בדרינר
משום דהוא דלענין מקח
ומכר שרייה כפירא דתנן
הזהב קונה את הכסף
גם הוא לענין הלואה
משום חומרא דרביית
עשאו כפירא ואסר. אבל
לגבי פירא לעולם טיבעא
הוי. ואמר הכי נמי
מסתברא דלא קאי ר' יוחנן
כב"ש. וסלקה הכי לר'
יוחנן לגבי פירא טיבעא
הוי ומחללין מעשר שני
בדרינר דהב ואפ"ל דאסר
ללוות דינר בדרינר. ת"ש
א' מעשר שני נתן
לאכילה ולשתיה ולטיבה
וכו' ותנן הפורט סלע של
מעשר שני ביירושלים ב"ש
אומרים בכל הסלע מעות.
וב"ה אומרים בשקל כסף
ובשקל מעות פי' מעות
הללו פריטי אינון ופשוטה
היא ואסיקנא אלא דכולי
עלמא הכסף כסף ריבא
ואפי' כסף שני פי' אפי'
הכסף שהוא דמי מעשר
שני מותר לפורטו בכסף
אחר שניא וצרת הכסף
ונתתה הכסף בכל אשר
תאזהב נפשך והוה כסף
כסף ריבא. ואי איחמר
הכי איתמר ר' יוחנן
וריש לקיש חד אמר
בסלעין על דינרין מחלוקת

א' ז"ל בפרק מעשר שני וכו'
ולפיכך וכו' מן פירוט סלע
וכו'.

לגבי נפשיה מי איבא למ"ד לאו טבעא הוי. וא"ת א"כ היכי
מוכח לעיל (דף מד): דרבי חייא סבר דהבא הוי טבעא
דלמא היינו דוקא לגבי נפשיה ולא לגבי כספא וי"ל דלעיל סבר
כמסקנא דהבא דלי לענין מקח וממכר פירא הוי לגבי הלואה
נמי פירא הוי:

א"ל א"ש. ולא שסבור כמותו
אלא אליציהו קאמר אי נמי
ר' יוחנן סבר לה כמנתי' דהזהב
קונה את הכסף:

וישאני הלאה. השתא מני מיירי
דינר כסף וכצית הלל
וא"ת היכי מוכח כסמון ה"ז מסתברא
דר' יוחנן דאמר מחללין דאמר ר'
יוחנן א"ש פ"ה שאמרו אסור ללוות דינר
דינר אצל מחללין מעשר שני עליו
מנ"ל דאיידי דינר זהב וכצית שמאי
דלמא דינר כסף וכצ"ה וי"ל דעל
כרחק דינר זהב איירי דלי בשל
כסף וצית הלל פשיטא דמחללין
דמנתינן היא (מע"ש פ"ב מ"ז) לא
יעשה סלעין דינרי זהב א"כ אופן
סלעין חילל פירות עליהן ולצ"ה
דוקא אסור ללוות דסברי דהבא
פירא הוי אצל לצ"ה מותר ללוות
דהבא טבעא הוי דהא מחללין
סלעין עליו ולצ"ה נמי הוי טבעא
לחלל פירות עליו וכן לקמן (דף מה).
ר"ש אומר אין דינר זהב קונה טלית
אלמא לגבי פירא טבעא הוי ואפילו
לגבי כספא מקרי טבעא דשמא
לילדותו מסתברא ומיהו ר"ח פירש
דהכי אמר רב האי גאון דדהבא פירא
הוי לכל מילי ושמה בימי האמוראים
היה זהב יואל דהנאה והוה טבעא
וצימי הגאון לא היה יואל כלל ולכן
אמר דהבא פירא:

בב"ל הפער מעות. רש"י פי' טעם
בדברי צ"ה וצדדי צ"ש לא
נתן טעם משמע לצ"ש יכול לעשות
מה שירצה וכן לקמן דהפורט סלע
צירושלים וקשה דנמסכת עריות
(פ"א מ"ט) תני להו צהדי דברים
צ"ש לחומרא והוי ליה למתנייהו
דצ"ה קולי צ"ש לכן נראה דצ"ש
דוקא בכל הסלע קאמרי ולא יחליף
צ' וג' פעמים שכל פעם משתכר
(ה) החנוני ונמצא מפסיד מעשר שני
ועי"ל דהבא דוקא יתן בכל הסלע
מעות שלא יתעפשו בדרך קודם
שיגיע שם:

א"ל א"ש. פ"ה פ"ה ע"ה
רבי' ל"ג ליה דאמאי
יחלל על סלעין אחרים מיהו הא לא
קשיא שהראשונים אינם חריפים
להוואס צירושלים כמו השניים שהם
מטבע אחר והא דאמר בהגה"ל [קמח']
(צ"ק דף טז): התקינו שיהו כל המעות

יחללו פריטי אינון ופשוטה
היא ואסיקנא אלא דכולי
עלמא הכסף כסף ריבא
ואפי' כסף שני פי' אפי'
הכסף שהוא דמי מעשר
שני מותר לפורטו בכסף
אחר שניא וצרת הכסף
ונתתה הכסף בכל אשר
תאזהב נפשך והוה כסף
כסף ריבא. ואי איחמר
הכי איתמר ר' יוחנן
וריש לקיש חד אמר
בסלעין על דינרין מחלוקת

השתא בגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוק לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי
או על פריטי כד להלן משאו וצירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כד לאכלס או על פריטי כד לקנות זהב כד אכילה
ולכן לא פריך מינה קמא ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פריך אלא למ"ד דטעמיהו
דצ"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושיי סבור שאין לחלק בין מוך צירושלים לחוץ לה: **בב"ל** אשר תאזהב נפשך. ואם
תאמר והא דבעינן פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלא אצל לא פרוטה דפרוטה קונה בקר ואף דהווי פרי מפרי:

אין

אסור ללוות דינר דינר. שמא יוקירו ויבא לידי רצית וצדדי זהב
קאמר כדמפרש ואז"ל: לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דינר
הכל מחללין. דלגבי פירא טבעא הוי: כיון דלענין מקח וממכר
שווהו רבנן כי פירא. כדתנן (לעיל דף מד). הזהב קונה את
הכסף: הכי נמי מסתברא. דרבי

יוחנן הוא דאמר מחללין: הפורט
סלע ממעות מעשר שני. מי שיש לו
מעות נחשת של מעשר שני וזא
לפורטן כסלע כסף להעלות לירושלים
מפני משאוי הדרכ: צ"ש אומרים
בכל הסלע מעות. אם זא לפורטן
יפרוט כולן ויתן מעות כשזיל כל
הסלע: וצ"ה אומרים. לא יפרוט
אלא חציין מהפרוטות יואלס צירושלים
וכשיבא שם יחא כרץ לפרוטות מיד
לקנות כרכי סעודה ואם ירוצו הכל
אצל שולחני לפרוט יוקירו הפרוטות
ונמצא מעשר שני נפסד לפיכך ישאו
פרוטות עמיה להוואס במקצת לכשיכלו
יפרוט הכסף שצידו מעט מעט:

השתא לצ"ה כו'. דמדתקמי ממונות
מעשר שני ש"מ חילל פירות על
הפרוטות: לגבי דהבא מיבעיא.
דמחללין פירות. ומיבנתא דמ"ד אף
בפירות על דינרין מחלוקת: כסף.
וצרת הכסף והלכת (דברים יד):
כסף ראשון. שחללת הפירות עליהם
אתה כרץ לצור צידך ולהוליך ולא
שחלל אותו כסף על כסף אחר:
הכסף כסף ריבא. כסף יתירא כמי
צפרשה: אף צפירות על דינרין
מחלוקת. וטעמא דצ"ש משום דדהבא
פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר:
ולמ"ד בסלעין על דינרין. דוקא
פלגי וטעמא דצ"ש משום כסף שני
הוי ולא משום דדהבא פירא הוא:
דמיפילגני בסלעין על דינרין. שיש
למעות ולומר טעמא משום דדהבא
חשיב ליה פירא הוא ניפלגו בסלעין
על סלעין שניהם של כסף: הוה
אמינא. בסלעין על סלעין הוא
דפליג צית הלל עליהו דלית להו
כסף ראשון ולא כסף שני: אצל
בסלעין על דינרין אימא מודו להו.
דלא מיתחלי משום דדהבא פירא
הוא קמ"ל: ה"ג הפורט סלע של
מעשר שני צירושלים. שהיה מחליף
סלעים שצידו ונטול פרוטות להוואס
לכרי סעודות מעשר: כיון שמאי
אומרים. אם זא להחליף כל הסלעין
שצידו במעות יחליף: וצ"ה אומרים.
לא יחליף אלא חציין שמא לא ישהה
בעיר עד שיוואל את כולן ויפקיד
בעיר עד רגל אחר והפרוטות
מתעפשות ואם יחזור ויחליפם
בסלעין נמצא שולחני משתכר שני
פעמים ומעשר שני נפסד: פ"ש.

מההיא קמיתא דלא מיירי צירושלים דמחליף פרוטות ונטול סלע:
שמא
אמר' ותנן לה במסכת מעשר שני (פ"ב מ"ז) סלע של חולין ושל
שם
היה מחלל עליהם מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק ופרש"י אצל לא יקח אחד מהסלעין
ויאמר אם מעשר הוא מוטב ואם לאו חזירו יהא מחולל עליו משום דאין מחללין כסף על כסף אפילו מדוחק וי"ל דהתם הסלעים
שזין זה כזה ולכן אין מחללין אצל מטבע שאינו חריף על החריף מחללין אי נמי אמאי כר' מאיר דתנן (שם מ"ח) בטר זבא דהפורט
סלע אין מחללין כסף על כסף דברי ר' מאיר וחכמים מתירין [לפנינו שם במס' מעשר שני לא נמצא כך וע"ש במי"ט שכתב דמסכת אחרת
היתה לפניהם]:

השתא בגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוק לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי
או על פריטי כד להלן משאו וצירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כד לאכלס או על פריטי כד לקנות זהב כד אכילה
ולכן לא פריך מינה קמא ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פריך אלא למ"ד דטעמיהו
דצ"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושיי סבור שאין לחלק בין מוך צירושלים לחוץ לה: **בב"ל** אשר תאזהב נפשך. ואם
תאמר והא דבעינן פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלא אצל לא פרוטה דפרוטה קונה בקר ואף דהווי פרי מפרי:

אין

א' עי' פ"ה מ"ט מע"ש
פ"ב מ"ח בבורות נ'
צ' עריות פ"ה [מ"י] מע"ש
פ"ב [מ"ט] א' עריות שם
מ"ט מע"ש שם מ"ח
בבורות נח: (ד) ב"ש
ולכשיכלס,

תורה אור השלם

1 ונתתה בקסף וצרת
הכסף בידך וצרתה אל
המקום אשר יבחר י'
אלהיך בה:

דברים יד כה
2 ונתתה הכסף בכל
אשר תאזהב נפשך בבקר
ובצאן ובין ובשקר ובכל
אשר תשאליך נפשך
ואבדת שם לפני י'
אלהיך ושמחת אתה
וביתך: דברים יד כו

הגהות הב"ה

(א) תוס' ד"ה בכל וכו'
שכל פעם משתכר
השולחני ונמצא:

גליון הש"ס

גמ' הפורט סלע במעות
מע"ש. עי' לקמן דף נג
ע"ה תוס' ד"ה דלמא אמי:

מוסף רש"י

הפורט סלע במעות
מעשר שני. מדמי מעות
מעשר שני. שהיו לו פרוטות
ורוצה להחליפן בסלעי כסף
מפני משוי הדרכ (בבורות
נ').